

Viraston antamat lausunnot ajalla 24.4.-13.5.2019

200/00.04.00/2017, 59/10.02.04/2019, 213/10.02.03/2018

MH § 98

1) Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas ja suunnittelija Sanna Nikola-Määttä ovat 26.4.2019 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO TERRAFAME OY:N KAIVOSALUEELLA OLEVIEN VANHOJEN VESIENKÄSITTELYSAKKOJEN YVA-OHJELMASTA

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Terrafame Oy:n kaivosalueella olevien vanhojen vesienkäsittelysakkojen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelma). Kainuun ELY-keskus toimii hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettelyn) yhteysviranomaisena. Hankkeesta vastaa Terrafame Oy.

YVA-menettelyn tarkoituksena on vähentää hankkeen haitallisia vaikutuksia, edistää kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja lisätä tietoa päätöksenteon tueksi.

Arvioitavat vaihtoehdot

Kaivosalueella on muodostunut vesienkäsittelysakkoja vuonna 2012 tapahtuneen kipsisakka-altaan vesivuodon jälkeen rakennettujen vesienkäsittelyn kenttäpuhdistamoiden toiminnassa vuosien 2012-2016 aikana, kun altaasta vuotanutta metallipitoista vettä ja alueella muodostuneita kontaminoituja vesiä on neutraloitu kalkkimaidolla. Kyseisiä vesienkäsittelysakkoja on sijoitettu kaivosalueella noin 380 000 m³ geotuubikentille ja noin 400 000 m³ maapohjaisiin altaisiin. Määrät ovat arvioita ja ne tarkentuvat YVA-menettelyn aikana. Sakat ja lietteet ovat pääasiassa metallihydroksidisakan ja kipsin seosta. Vesienkäsittelysakat on luokiteltu vaarallisiksi jätteiksi. Geotuubikentät on rakennettu tiiviin keinotekoisien eristen päälle, joille on Pohjois-Suomen AVI:n myöntämä ympäristölupa (ei lainvoimainen). YVA-hanke käsittelee vanhojen vesienkäsittelysakkojen loppusijoitusta, jossa geotuubikenttien sakat on tarkoitus sijoittaa nykyiselle paikalleen ja peittää tiiviillä peittorakenteella. Maapohjaisissa altaissa olevia sakkoja ei saa jättää nykyisille sijoilleen ja näille tarkastellaan eri sijoitusvaihtoehtoja. YVA-menettelyssä arvioidaan nykytilanne ja kolme eri toteutusvaihtoehtoa.

Nykytilanne: Sakat ovat peittämättöminä kalvopinnoitetuilla geotuubikentillä sekä maapohjaisissa altaissa.

VE1, Kortelammen jätealue A: Geotuubikenttien sakkojen (380 000 m³) sijoittaminen paikalleen ja maapohja-altaissa olevien sakkojen sijoittaminen Kortelammen padon valuma-alueen sisäpuolelle, jonne rakennetaan valtioneuvoston asetuksen 331/2013 mukaiset määräykset täyttävä tai vastaavan suojatason tarjoava loppusijoitusalue.

VE2, Kortelammen jätealue B: Geotuubikenttien sakkujen (380 000 m³) sijoittaminen paikalleen ja maapohja-altaissa olevien sakkujen sijoittaminen Kortelammen padon valuma-alueen ulkopuolelle, jonne rakennetaan valtioneuvoston asetuksen 331/2013 mukaiset määräykset täyttävä tai vastaavan suojatason tarjoava loppusijoitusalue.

VE3, sakkujen hyötykäyttö: Geotuubikenttien sakkujen (380 000 m³) sijoittaminen paikalleen ja maapohja-aitaiden sakkujen hyötykäyttö kipsisakka-aitaiden ja mahdollisesti muiden jätealueiden täyttömuotoilussa sekä osana peiterakennetta.

Kaikissa toteutusvaihtoehdoissa (VE1, VE2, VE3) vesienkäsittely keskitetään jatkossa keskusvedenpuhdistamolle, jossa muodostuva vesienkäsittelysakka sekä metallien talteenoton loppuneutralointisakka läjitetään kipsisakka-aitaille.

YVA-menettelyssä esitetään, että arviointi kohdistuu todennäköisesti merkittäväksi ennakoituihin ympäristövaikutuksiin, joita ovat vaikutukset maaperään ja pohjavesiin, pintavesiin ja ilman laatuun. Tarkasteltavan vaikutusalueen laajuudeksi esitetään kaivospiirin käyttöön Kainuun maakuntakaavassa 2020 rajattu alue vahvistettuna 500 m varovyöhykkeellä.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on esitetty hyvin hankkeen yleiskuvaus ja sakkujen muodostuminen. Sakkujen loppusijoittamiseen liittyvät ennakoituvat ja todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset sekä käytettävät arviointimenetelmät on perusteltu riittävästi.

Kainuun liitto muistuttaa, että EK-merkintää koskee seuraava suunnittelumääräys: *”Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä”*.

Kainuun kokonismaakuntakaavan tarkistaminen on parhaillaan käynnissä ja kaavaluonnos on ollut nähtävillä 27.6.–31.8.2018. Kaavaluonnoksessa Terrafame Oy:n kaivosalueen EK-merkintä ja sitä koskeva suunnittelumääräys säilyy. Kaavaluonnoksessa osoitetaan uutena t/kem -alueena Terrafame Oy:n kaivosalue. Merkinnällä t/kem osoitetaan alueet, joille saa sijoittaa merkittäviä, vaarallisia kemikaaleja valmistavia tai varastoivia laitoksia.

Kainuun liitto ehdottaa, että ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa olisi tarpeen havainnollistaa geotuubikenttien ja maapohja-aitaiden sijainti kartalla, sillä kenttiä on useita ja esimerkiksi geotuubikentät on tarkoitus peittää ja jättää paikalleen. Arviointiohjelmassa on myös todettu, että mikäli geotuubikenttiä tulisi tulevaisuudessa purkaa kaivostoiminnan edetessä, sijoitettaisiin näillä alueilla olevat sakat joko Kortelammen jätealueelle A tai B, tai erilliselle jätealueelle, tai ne käytettäisiin osana kipsisakka-aitaiden täyttömuotoilua ja peiterakennetta. Kainuun liitto esittää, että osana kokonaisvaltaista maankäytönsuunnittelua, ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa kuvattaisiin riittävällä tarkkuudella maapohja-aitaiden jatkokäyttö sekä arvio siitä, millä todennäköisyydellä geotuubikenttiä pitäisi purkaa varsinaisen kaivostoiminnan edetessä. Kainuun

liitolla ei ole muuta huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta."

2) Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus ovat 10.5.2019 antaneet Suomussalmen kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO HOSSANNIEMEN JA HOSSAN LUONTOKESKUKSEN YMPÄRISTÖN RANTA-ASEMAKAAVAEHDOTUKSESTA

Suomussalmen kunnan tekninen lautakunta on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa Hossanniemen ja Hossan luontokeskuksen ympäristön ranta-asemakaavan kaavaehdotuksesta joka pidetään yleisesti nähtävillä 9.4. - 10.5.2019.

Suunnittelualue sijaitsee Suomussalmen pohjoisosassa Hossan kansallispuiston läheisyydessä alle 10 km Venäjän ja Suomen rajasta. Alueen pinta-ala on yhteensä 63,76 ha. Ranta-asemakaavalla on tarkoitus ohjata matkailupalveluihin ja majoitustoimintaa liittyvää rakentamista Hossan rantaosayleiskaavan tavoitteiden mukaisesti Hossanniemeen ja Luontokeskuksen ympäristöön.

Kaavaluonnoksessa Hossanniemen alueelle on osoitettu erityyppisiä matkailutoimintoja tukien leirintäalueen toimintaa ja kehittymistä sekä huomioiden riittävät virkistysalueet. Alueelle on osoitettu myös paikka polttoaineiden jakeluasemalle. Hossan kansallispuiston luontokeskuksen ympäristöön on osoitettu Hossan luontokeskuksen alue palvelurakennusten korttelialueeksi. Luontokeskuksen viereen ja läheisyyteen on tarkoitus sijoittaa majoitusliike- ja ravintolatoimintaa palvelevaa rakentamista sekä muuta lomarakentamista. Rakennusoikeutta ranta-asemakaavalla on osoitettu yhteensä 40 112 k-m².

Alueella on voimassa Hossan rantaosayleiskaavan muutos, joka ohjaa ranta-asemakaavan laatimista.

Ranta-asemakaavaehdotus

Ranta-asemakaavaehdotuksen kaavaselistusta on tarkennettu Kainuun liiton ranta-asemakaavaluonnoksesta 22.3.2019 antaman lausunnon perusteella. Kainuun liitto ehdottaa kuitenkin, että kaavaselistuksen maakuntakaavaa käsittelevä kohta 2.2 esitetään kokonaisuudessaan seuraavasti:

Suunnittelualue sijaitsee voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetulla maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M). Alue on myös poronhoitoaluetta. Hossan kylä on merkitty kylämerkinnällä (at) ja se ympäristöineen on matkailun vetovoima-alue (mv). Ranta-asemakaava-alueen läheisyydessä sijaitsee maakuntakaavassa osoitetut virkistysalue (V), arvokas harjualue, Natura 2000 - verkoston alue, luontomatkailun kehittämiskohde sekä virkistys- ja matkailukohde. Hossan kansallispuiston luontokeskuksen ympäristö on tärkeällä pohjavesialueella. Ranta-asemakaava-alueella on voimassa mm. rantojen käyttöä koskeva yleismääräys, joka koskee koko maakuntakaava-alueita.

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 19.7.2013. Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 7.3.2016. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 31.1.2017 (1 valitus KHO:n käsittelyssä). Em. kaavoissa ei ole aluevarauksia suunnittelualueella tai sen läheisyydessä.

Kainuun maakuntavaltuusto on päättänyt käynnistää maakuntakaavan laatimisen Kainuun kokonaisuusmaakuntakaavan tarkistamiseksi 1.6.2015. Maakuntakaavan tarkistamisen kaavaluonnoksessa ranta-asemakaavaehdotuksen kaava-alueelle on osoitettu matkailupalvelujen alue (RM).

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa ranta-asemakaavaehdotuksesta."

3) Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen ja aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderys ovat 13.5.2019 antaneet Sotkamon kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO SOTKAMON ILKANMÄENTIEN YMPÄRISTÖN ASEMAKAAVAEHDOTUKSESTA

Sotkamon kunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Ilkanmäentien ympäristön asemakaavaehdotuksesta.

Kaavoitettava alue sijaitsee Sotkamon kunnassa Vuokatinvaaran asemakaava-alueella laskettelurinteiden ala-aseman ympäristössä Ilkanmäentien varrella. Asemakaavan muutos koskee korttelia 830, korttelin 831 tontteja 1 ja 6 sekä näihin rajoittuvia katu-, virkistys- ja paikoitusalueita. Asemakaavan muutosalueen pinta-ala on n. 6 ha.

Asemakaavamuutos on käynnistynyt alueen toimijoiden aloitteesta. Kaavamuutoksen keskeisimpänä tarkoituksena on selvittää maankäytön tehostamisen ja korkeamman rakentamisen edellytykset suunnittelualueella. Lisäksi kaavamuutoksen tarkoituksena on selvittää Ilkanmäentien varteen sijoittuvan kevyen liikenteen väylän rakentamisen vaatima tilantarve ja edellytykset. Kaavaehdotuksen mukaan matkailurakentamiseen käytettävä rakennusoikeus olisi kaava-alueella yhteensä 13 500 krs-m², joka on noin 12,5 % (yht. 1 700 krs-m²) suurempi muutettavaan kaavan nähden.

Suunnittelualue sijaitsee lainvoimaisen osayleiskaavan alueella.

Asemakaavaehdotus

Kainuun liiton asemakaavaluonnoksesta 24.10.2018 antamassa lausunnossa esitetyt asiat on otettu huomioon asemakaavaehdotuksen valmistelussa.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa asemakaavaehdotuksesta."

Lisätietoja lausunnoista antaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen,
puh. 044 710 0864 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@
kainuu.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
